

जनस्वास्थ्यमाथि

खेलबाड नगर

मानवसिर्जित वायु प्रदूषणका कारण विश्वमा कूल मृत्युको दुई तिहाई मृत्यु हुने गरेको एक अनुभव्यानले देखाएको छ । वायु प्रदूषणबाट उत्पन्न समस्याको असरमध्ये मानवसिर्जित प्रदूषणले निस्त्याएको यो अवस्था मानिसकै देवता र सकारात्मक प्रयासले मात्रै कम गर्न सक्छ । यसबेला विश्ववायीरूपमा बढ्दै गरेको वायु प्रदूषण धमधमभन्दा पनि खतरनाक रहेको अनुसन्धाताहरूले औत्याएका छन् । वायु प्रदूषणको असर विश्वभरि नै पनै भएकाले हुनै अवरोधले नद्यकिने यो समस्याको न्यूनीकरण गर्न सबैले आ-आफ्नो क्षेत्रबाट अग्रसरता देखाउने पर्छ । वायु प्रदूषणको असर रेग प्रतिरोधात्मक क्षमता कम भएका बालबालिका र दृद्धद्वामा बढी पनै भएकाले यसलाई कम गर्नुने चलाउनि थिएको छ ।

प्रदूषणका कारण विभिन्न रेग लागेर मृत्यु हुनेमध्ये पचहतर प्रतिशत मानिस ६० वर्षमन्दा माथि छन् । बालबालिकाको समस्या पनि त्यसै छ । वायु प्रदूषणले फोक्सो र मुटुमा समस्या ल्याउने र क्यान्सर, मस्तिष्कघात, घाला सम्बन्धी रेग तिन्म्याउने विज्ञहरूको भनाइ छ । यसबेला मानवसिर्जित अनेक भौतिक संरचना, उपलब्धी र खोजको परीक्षण, प्रयोग तथा दुरुपयोगले वातावरण असन्तुलित मात्र प्रतिकूल बढ्दै गइरहेको छ । कोभिड-१९ को महामारीसँग लडिरहेको विश्वका सामूहिकावरणीय प्रदूषण अर्को समस्या र पीडा भएर उभिएको छ । अदृष्ट वायु प्रदूषणले काठमाडौं लगायत देशभरको जनजीवन कष्टकर बनाएको छ । गत शुक्रबार काठमाडौंको वायुको गुणस्तर विश्वको सबभन्दा खराब देखाएको थियो ।

जल तथा नैसम विभागले देशका अधिकांश भागलाई केही दिनदेखि तुँवालोले ढाकेको र यो अवस्था अझै केही दिन रहने जनाएको छ । वातावरणमा उत्पन्न यो प्रदूषणले श्वासप्रश्वासमा, आँखामा मुटुमा समस्या ल्याउने भन्दै स्वास्थ्यविद्धरूले बाहिर निस्कन सुभाष्टुको छन् । वातावरणविद समेतको सुभावलाई मध्यनजर गर्दै शिक्षा विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालयले चैत २० जनेसम्म बालबालिकादेखि धेरै हुने ठाउँलाई जोखिमयुक्त भन्दै शिक्षण संस्था बन्दै गर्ने निर्णय गन्यो । तर, भाषा लगायतका केही जिल्ला र केही पालिकाहरूले आफ्नो क्षेत्रमा वातावरणीय प्रदूषण नरहेको दाबी गर्दै सरकारको निर्देशनको अवज्ञा गरे । जानकारहरूले हावा आउँदा र ठूलै पानी पर्दा मात्रै विद्यान प्रदूषण हट्टै बताइरहाँ धालिकाले भाषितो निकायको आदेशको पालना नगरेर अराजकतालाई 'मलाजल' गरेको टिप्पणी भएको छ । जिल्ला प्रशासन र सम्बद्ध माथिलो तहको निर्देशन समेत अवज्ञा गर्ने वैज्ञानिक, कानूनी र नैतिक आधार नै नभएका स्थानीय र प्रेदेश सरकारले प्रदूषणको स्तर मापन गर्ने विज्ञ र उपकरण कहिरेदेखि व्यवस्थापन गरे खोजीको विषय भएको छ । माथिको आदेश मान्न नपैन स्वायत्तात्त्वे कुनै दुर्घटना निर्नितीयोस यसतर्फ सजगताको खाँचो छ । देश डेढेलो, सवारी र कारखानाबाट निस्कने धूंधा र धुलेले वातावरणीय संकट व्यहारिरहेको छ । यसको प्रत्यक्ष असर जनताको स्वास्थ्य र जीवनसँग पनै भएकाले सुभन्दुभन्दूपूर्ण निर्णय गर्नु स्थानीय सरकारको दायित्व हुनुपर्छ । 'म नै सरकार हुँ र सम्पूर्ण हुँ' भन्ने दम्भले सम्भावित दुर्घटनालाई टार्न नसक्ने हुँदा सम्बद्ध निकाय गम्भीर हुनुपर्छ ।

अनुराग रोशन

हेरेक चीजको एउटा आप्नै निश्चित सिद्धान्त र नियम हुन्छ । जुन सिद्धान्त र नियमको परिधिभित रहेको ब्रह्माण्ड, प्रकृति, बन्सारीको रसायनिक प्राणीहरूले आफ्नो देवका गतिविधि सञ्चालन गर्दै, आफूलाई थप उन्त र विकसित रुप दिन हरसम्भव प्रयत्नशील रहेको एउटा आकार । किनकि यो नै स्वभाविक प्रक्रिया पनि हो । तर, जसले आफूलाई प्रायान्त्रिक नियमभन्दा बाहिर रहेर आपानो गतिविधि सञ्चालन गर्ने असर उत्पन्न र अवस्थाको असरको अन्तर्गत र सरकारको दृष्टिकोणमा दुर्घटनालाई छ ।

खासीरी यो ब्रह्माण्डका साजीव प्राणीमध्ये मानव जातिभित अहिले विकास भइरहेको अत्यन्त निर्लज्ज व्यक्तिवादी र स्वार्थ केन्द्रित सोच र व्यवहारले यो धर्तीको सबैभन्दा 'विवेकशील र सचेत प्राणी'को विशाल परिचयलाई नै खुम्चाउने कार्य स्वयम् मानव जातिबाट तै भइरहेको छ । यसरी जुन व्यक्ति वाय समाजले आफू जस्तै अर्को व्यक्ति र समाज पर्न छ र हामी सबैको आवश्यकता र अभावको पीडा पनि उत्तै हो । भन्ने कुरालाई हृदयंगमन नारी यै खाँ, मै लाऊँ र मै मात्र बाँचुँ' भन्ने तरिकाबाट सोच थाल्छ भन्ने त्यो व्यक्ति वाय समाजको पतन ढिटो-वाँडो निश्चित छ । आज नेपालका दूला राजनीतिक दल

त्यसो भए अब यो देशलाई कतारित घिसारिदैछ त ?

निर्मला कार्जी

पार्टी दुका-दुकामा विभक्त भई, सगोल हुँदाका सुप्रियो, पुष्पकमल दाहाल 'प्रचण्ड'-को केही दुखो भाग (दुका) मात्र आज आमरूपको सरल जानकारीको 'माओवादी' रहेको छ । नेपाली कायनुस्टको सनातन परम्परागत स्वभाव बमोजिम सार्विक माओवादीबाट दुकाएकाहरू बेलाबहुत 'वरताव्य'-मा मात्र भुलिको भए पनि तिनका कारण माओवादीको सार्विक दम (stamina) घटेको विसर्जण हुने गरेको छ र यसैकारण २०७५ साल जेठ ३ गते निर्मलाई यो पनि विश्वका भिन्नै पृष्ठाधार छन् । र, आफूने मात्रपार्टी विरुद्ध पद प्राप्तिको स्वार्थ खातिर विलवी (rebellious) बनेका एमालोको शीर्ष पक्षिका नेता पुनः सोहो पार्टीमा लुधिएपछि आजको नेपाली कायनुस्टको क्याम्पियर्सिप्रक्रिया लाउँदै उठारेका कर्तिरोबाट भन्ता डाकार्गाई जारी भएको यो पनि विश्ववर्षामा त्रिचकु बनेको हो । यी सबै प्रकरणहरूका अखाडा बन्नयो । यी सबै प्रकरणहरूका अमालोको यो निर्माण देखाउने त्यस दुखोमा यो राम ! - राम ! लाई भन्न सकिने अवस्थाको विकल्प रहेकैन ।

शुरु पृष्ठभूमि विमानजम निर्धित धरातलमाथि उभिएका दुई कायनुस्ट पार्टीले संयुक्त भई नेपालको शासनभार समालोको तीन वर्ष कुनै हाँस्य कलाकारको 'जुन दिन तिमी साँचो बोल्चौ त्यस दिन हरिचंद्रको आत्मा स्लेड' संवाद दोहोरायनमोग्य रह्यो । अदालतले यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयले आफ्नो असित्व आकृत गर्ने प्राप्तमा गरेको हुन् । अतः हाल भाषा आन्दोलन (भाषा विद्रोह) भनिन थाईलिएको २०२८ देखि २०३१ सालसम्मका विवरण समेटेर यो लेखकले एउटा लामो इतिवृत्तात्मक गणना देखाउन थाईलाई नदीका दुर्घटनपूर्णपछि त भन्न सीधिव्याप्त राजनीतिक आत्माका उमेदवारलाई मरदान गर्ने बाधको भाषितका विवरणमा यो देखाउने त्यस दुखीलाई आजको नेतृत्वपूर्किका कातिपयल

